

LIBRI

www.libridergi.org

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi

Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı VI (2020)

O. TEKİN (Haz.), *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu (Hellenistic and Roman Anatolia)*. İstanbul 2019. Yapı Kredi Yayınları, 487 sayfa. ISBN 9789750846045.

B. Deniz ATİLLA

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VI: Ocak-Aralık 2020) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni B. D. Atilla, *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu (Hellenistic and Roman Anatolia)*. Hazırlayan: O. TEKİN. *Libri* VI (2020) 209-211.

Geliş Tarihi: 14.06.2020 | Kabul Tarihi: 29.06.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 05.07.2019

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

O. TEKİN (Haz.), *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu (Hellenistic and Roman Anatolia)*. İstanbul 2019. Yapı Kredi Yayınları, 487 sayfa. ISBN 9789750846045

B. Deniz ATİLLA *

Büyük İskender'in (MÖ 356-323) Persepolis'e girerek Pers İmparatorluğu'na son verdiği MÖ 331 yılından, Gaius Octavianus Augustus'un (MÖ 27-MS 14) MÖ 31 yılında Actium Savaşı'nın ardından Mısır'ı yöneten Ptolemaios Hanedanlığı'na son vermesine kadar geçen yaklaşık 300 yıllık Hellenistik Dönem boyunca önemli gelişmelerin neredeyse tamamı Anadolu coğrafyasında gerçekleşmiştir. Bu bölgenin dışında merkezlenen Mısır ve Makedonya yönetimleri bile, egemenliklerini teminat altına almak için ihtiyaç duydukları kaynakları ve prestiji Anadolu'da aramışlardır. Batıda giderek güçlenen ve etki alanını giderek artıran Roma ise, bölgede güçlü bir krallık istememesine rağmen erken dönemlerde Anadolu'ya doğrudan müdahale etmekten kaçınmıştır. Ancak değişen koşullar neticesinde MÖ 190 yılında Roma lejyonları Anadolu'ya adım atmış, MÖ 133 yılında itibaren oluşturulan ilk Roma eyaletiyle de bölgede hâkimiyet dengeleri köklü bir değişime uğramıştır. Tanıtımı yapılan bu eserde, Hellenistik Dönem ve Roma hâkimiyeti süresince Anadolu'da meydana gelen olaylar, konusunda uzman birçok isim tarafından ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Eser; *İçindekiler*, kitabın basımını gerçekleştiren kurum yöneticisinin açılış yazısı (VIII-IX) ve *Önsöz* (X-XIII) kısımlarıyla başlatılmıştır. Oğuz TEKİN tarafından kaleme alınan *Büyük İskender; Doğu Seferi ve Hellenistik Çağ* başlıklı yazıda (2-11), Büyük İskender'in Küçük Asya seferine başlamasından *Diadokhlar* arasındaki hâkimiyet mücadelelerine kadar meydana gelen önemli olaylar genel hatlarıyla okuyucuya aktarılmıştır. *Küçük Asya'da Seleukoslar Egemenliği* başlıklı metinde (14-25) yazar Christof SCHULER, Anadolu'da güç kazanmaya başlayan Seleukos Hanedanlığı'nın bölge üzerindeki etkisini, MÖ 312 yılında gerçekleşen Gaza Savaşı'ndan, Pompeius Magnus tarafından MÖ 63 yılında hanedanlığın son temsilcisinin tahttan indirilmesine kadar geçen süre kapsamında incelemiştir. Tomasz GRABOWSKI tarafından kaleme alınan *Küçük Asya'da Ptolemaioslar Hanedanı* başlıklı yazıda (28-49), stratejik ve lojistik nedenlerden dolayı daima Küçük Asya'ya ilgi duyan Ptolemaios Hanedanlığı'nın bölgedeki faaliyetleri kronolojik bir anlatımla sunulmuştur. *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Trakya* (52-67) başlıklı metinde yazar Mustafa H. SAYAR, Makedon kral II. Philippos'un (MÖ 359-336) bölgedeki hâkimiyetinden başlayarak MS 395 yılına değin Trakya'da süregelen egemenlik mücadelesini okuyucuya aktarmıştır. Söz konusu metinde geçen *Philippos'un MÖ 338'de Khaironeia'da şehir devletleri tarafından yenilgiye uğratılması sonucunda* ibaresinin (53) ise sehven hatalı olarak kaleme alındığı düşünülmektedir. *Pergamon* başlıklı metinde (70-87) yazar Felix PIRSON, Hellenistik Dönem'de Anadolu'nun en etkili krallıklarından biri haline gelen Pergamon Krallığı'nı yerleşim tarihi ve kentsel fizyonomi özelinde değerlendirmiştir. Amelia DOWLER tarafından kalem alınan *Bithynia Eyaleti* başlıklı metinde (90-

* Ph.D., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. denizatilla@gmail.com | 0000-0002-6369-3786

101) yerel halk *Bithynlerin* yönetimi ele almasından, MÖ 63 yılında bölgenin Pontus ve Bithynia Eyaleti olarak Roma'ya ilhakına kadar geçen dönem aktarılmıştır. *Pontos Krallığı* başlıklı metinde (104-115) yazar Luis Ballesteros Pastor, Pers Daskyleon satraplarının soyundan gelen Mithradathes I. Ktistes'in (MÖ 281-266) faaliyetlerinden Mithradathes Savaşları sonuna değin (MÖ 63) bölgedeki gelişmeleri genel hatlarıyla değerlendirmiştir. Michael A. SPEİDEL tarafından kaleme alınan *Hellenistik Kappadokia Krallığı* başlıklı yazıda (118-131), Akhaimenid Krallığı'nın Katpatuka Satraplığı'nın bölgeye ismini vermesi ve Hellenistik Dönem'de Ariarathes Hanedanlığı'nın faaliyetleri aktarılmıştır. *Armenia Krallığı* başlıklı metinde (134-143) yazar Stephen MİTCHELL, uzun süre Pers İmparatorluğu'nun kontrolünde kalan Armenia Krallığı'nın Hellenistik Dönem süresince bölgedeki faaliyetlerine değinmiştir. Altay COŞKUN tarafından kaleme alınan *Galat Krallıklar* başlıklı metinde (146-163), MÖ III. yüzyıldan itibaren Trakya Bölgesine gelmeye başlayan Galat kavimlerinin Anadolu'ya geçişleri, Galat Krallığı'nın kuruluşu ve Augustus döneminde (MÖ 27-MS 14) bölgenin Roma eyaleti olarak düzenlenmesi aktarılmıştır. Engelbert WİNTNER tarafından kaleme alınan *Kommagene; Seleukoslar, Parthlar ve Romalılar Arasında* başlıklı yazıda (166-193) Kommagene Krallığı'nın ortaya çıktığı MÖ 163 yılından, Roma'nın MS II. yüzyılda Kuzey Mezopotamya'da hâkimiyet sağladığı zamana kadar bölgede yaşanan gelişmelere değinilmiştir. *Edesa ve Osrhoene* başlıklı metinde (196-221) yazar Michael BLOMER, Semitik kökenli yerel bir yönetim merkezi olarak gelişen Edesa ve Osrhoene Krallığı'nın MS I. yüzyılda Roma ve Parth egemenliği arasında kalması ve nihayetinde MS II. yüzyılda Roma'nın Mezopotamya Eyaleti'ne katılmasını aktarmıştır.

Christof SCHULER tarafından kaleme alınan *Kırılğanlık ve Direnç, Hellenistik Küçük Asya'da Hellen Kent Devletleri* başlıklı metinde (234-239) Kolophon ve Toriaion antik kentlerindeki epigrafik buluntular ışığında Hellenistik Dönem'de kent devletlerinde yürütülen kamu hizmetlerine, vatandaşların hakları ve sorumluluklarına değinilmiştir. *Hellenistik Krallıkların Sikkeleri ve Anadolu'daki Tedavülü* başlıklı metinde (242-259) yazar Oğuz TEKİN tarafından Seleukos ve Ptolemaios Krallıkları tarafından basılan sikkeler hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. Christian MAREK *Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış* başlıklı yazısında (262-273), MÖ 133 yılından MS 235 yılına dek Anadolu'daki Roma eyaletlerinin kuruluş ve işleyişini genel hatlarıyla okuyucuya aktarmıştır. *Asya Eyaleti* başlıklı metinde (276-299) yazar Marco Vitale, Anadolu'da Hellenistik Dönemde yaşanan egemenlik mücadelelerinin ardından bölgede hâkimiyet sağlayan Roma yönetiminin Anadolu'ya getirdiği idari, dini ve kültürel değişimleri değerlendirmiştir. Christian MAREK tarafından kaleme alınan *Pontus et Bithynia Paphlagonia, Pontus Galaticus, Pontus Polemonianus, Ora Ponti Polemoniani, Pontus Mediterraneus* başlıklı yazıda (302-311) Mithradates Savaşlarının sona ermesinden (MÖ 63), MS 235 yılına dek Kuzey Anadolu'da yürütülen Roma faaliyetleri genel hatlarıyla okuyucuya aktarılmıştır. *Lycia ve Pamphylia Eyaleti* başlıklı metinde (314-331) yazar Frank KOLB, Lykia'nın *Imperium Romanum* idaresi altına girmesi, Lykia ve Pamphylia Eyaleti'nin kuruluşu, yönetimi ve bölgede yapılan diğer düzenlemeler değerlendirilmiştir. Mustafa H. SAYAR *Roma Eyaleti Olarak Kilikia* başlıklı yazısında (334-355), MÖ I. yüzyılda bölgede yaşanan korsanlık faaliyetlerini, Lucullus, Pompeius ve Iulius Caesar'ın Kilikia'da yaptıkları düzenlemeleri, Actium Savaşı'ndan (MÖ 31) MS IV. yüzyıla dek bölgede yaşanan gelişmeleri genel hatlarıyla değerlendirmiştir. Stephen MİTCHELL tarafından kaleme alınan *Anadolu'da Antik Çağ* başlıklı metinde (358-371), bazı tarihçiler tarafından Geç Roma Dönemi olarak kabul edilen MS IV-VI. yüzyıllar arasında, özellikle Batı Anadolu'da meydana gelen önemli olaylara değinilmiştir. *Aphrodisias; Tarihçe ve Toplum* başlıklı metinde (374-397) yazar Angelos Chaniotis, Aphrodisias'da MÖ 200-MS 230 yılları arasında yaşanan gelişmeleri değerlendirmiştir. Axel FİLGES, *Anadolu'da Roma Kolonileri ve Sikkeleri* başlıklı yazısında (400-411) Anadolu'da oluşturulan Roma kolonileri, bu dönemde basılan Latince lejantlı sikkelerin tematik unsurları okuyucuya aktarılmıştır. *Aristokratların Lüks Yaşamları; Hellenistik ve Roma İmparatorluğu Dönemlerinde Küçük Asya'da*

Özel Konutlar başlıklı metinde (414-429) yazar Inge UYTTERHOEVEN, Anadolu'da Hellenistik Dönem ve ardından Roma hâkimiyeti süresince bölgedeki varlıklı ailelerin konutlarının inşasında kullanılan teknikler ve usuller değerlendirilmiştir. Mustafa ADAK tarafından kaleme alınan *Küçük Asya'da Roma İmparatorluğu Dönemi'nde Ulaşım, İletişim ve Taşımacılık* başlıklı metinde (432-449) Roma idaresinin belirgin bir özelliği olarak özgün ve gelişmiş tekniklerle sistematik olarak yürüttüğü yol yapımı faaliyetlerine değinilmiştir. *Roma İmparatorluğu Dönemi'nde Anadolu Kentlerinin Sikkeleri* başlıklı metinde (452-459) yazar Oğuz TEKİN, Roma hâkimiyeti altındaki dönemde Anadolu kentleri tarafından basılan sikkelere ilişkin ayrıntıları kaleme almıştır. Eser, *Seçilmiş Sözlük* (461-468) ve *Dizin* (469-487) kısımları ile sona erdirilmiştir.

Anadolu coğrafyası Hellenistik Dönem boyunca *Diadokhos*ların egemenlik mücadelesine, kurulan krallıklara ve bitip tükenmek bilmeyen hâkimiyet kavgalarına sahne olmuş, bu dönemin ardından ise Akdeniz'in süper gücü Roma'nın kontrolüne girmiştir. Tanıtımı yapılan bu eserde, tarihsel gelişmelerin yanı sıra Anadolu'da bir kültürel zenginlik olarak gelişen Hellen-Roma kültürüne ilişkin birçok unsur, konusunda uzman yazarlarca ayrıntılı olarak okuyucuya aktarılmaktadır. Eserin İngilizce ve Türkçe olarak iki dilde basılması, geniş bir okuyucu kitlesinin eserden yararlanmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca eserde yer alan çok sayıda fotoğraf ve çizimlerin, çalışmayı görsel olarak oldukça zenginleştirdiği değerlendirilmiştir.